

УДК 725

ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГЕНЕРАЦІЇ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ EMSCHER PARK

Макушина Я. А.¹, маг., Мерилова І. О.², канд. арх., доц.
ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
Українського державного університету науки і технологій
¹ [ymakushina111@gmail.com](mailto:yamakushina111@gmail.com), ² merylova.iryana@pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. У контексті глобальної трансформації промислових регіонів, що втратили свою первинну економічну функцію, питання адаптивного повторного використання індустріальних ландшафтів набуває критичної актуальності. Індустріальний туризм, як форма тематичного культурного туризму, дедалі частіше розглядається як каталізатор для реалізації стратегій регенерації урбанізованих територій, просторової реадптації та збереження індустріальної спадщини в умовах постіндустріального розвитку. Одним із найуспішніших прикладів комплексного підходу до ревіталізації депресивного регіону є проєкт ІВА Emscher Park у ФРН.

Метою дослідження є осмислення проєктної практики трансформації індустріального регіону Рур на основі реалізації Emscher Park та визначення релевантності зазначеного досвіду в контексті розвитку сталого туризму України.

Результати дослідження. Програма *Internationale Bauausstellung (IBA) Emscher Park (1989–1999)* виступала інноваційною моделлю структурної трансформації регіону, який характеризувався високим рівнем соціально-економічної деградації, екологічним виснаженням і занепадом урбаністичної інфраструктури [1]. Стратегія ІВА базувалася на засадах екологічної реституції, інфраструктурної адаптації та соціальної інклюзії через створення нових форм взаємодії мешканців із репрезентативною індустріальною спадщиною. Центральним елементом просторової концепції став «Культурний ландшафт Руру», що поєднав функції збереження, туристичної експлуатації та рекреаційної переорієнтації індустріального середовища. Найрепрезентативнішим проєктом став *Landschaftspark Duisburg-Nord* – конверсія металургійного комбінату в гібридний публічний простір, який функціонує як парк, культурна сцена та туристична локація [2]. Просторова організація парку базується на принципах переосмислення техногенного ландшафту, вбудовування нових практик використання в існуючі морфологічні структури. Ще однією знаковою практикою стало формування *Route der Industriekultur* – мережі культурних маршрутів, що охоплює понад 400 об'єктів індустріальної спадщини й інтегрує їх у міжрегіональну туристичну інфраструктуру [3]. Таким чином, індустріальний туризм у регіоні Рур став інструментом територіального брендингу, меморіалізації індустріального минулого та створення синергетичного простору урбаністичної ідентичності. В українському контексті індустріальний туризм наразі не є системно інтегрованим до загальної просторової стратегії країни, проте саме ця форма повторного використання має потенціал стати ключовим вектором ревіталізації занедбаних промислових зон. У регіонах із потужною спадщиною індустріалізації – таких як Кривбас, Запоріжжя, Донецько-Луганська агломерація, Дніпро – простежується наявність численних об'єктів, які можуть набути нової функціональної ролі в урбаністичній структурі. Основним викликом залишається відсутність цілісної культурної політики щодо індустріальної спадщини та інституційних механізмів її збереження й експлуатації. Попри це, спостерігається зростаючий інтерес до концептів сталого туризму, урбаністичного активізму й неформальних ініціатив, які намагаються включити ці простори до нових моделей використання. Ідеї тематичних маршрутів, музейно-освітніх платформ, туристичних кластерів і адаптивного повторного використання індустріальних об'єктів мають стати основою для майбутньої національної програми трансформації

постіндустріальних регіонів. Важливим є залучення громад до процесу прийняття рішень, міждисциплінарний підхід у проектуванні нових функціональних сценаріїв, а також міжсекторальна співпраця з приватними та міжнародними партнерами. Таким чином, індустріальний туризм може стати не лише інструментом збереження культурного капіталу, а й механізмом економічної та соціальної реабілітації урбанізованих територій України.

Висновки. Отже, ІВА Emscher Park доводить можливість успішної територіальної трансформації шляхом культурно-туристичної рефункціоналізації індустріального середовища. Для України важливим є перехід від спорадичних ініціатив до цілісної просторової політики, що ґрунтується на цінності індустріального спадку як ресурсу соціального, туристичного та економічного розвитку. Формування національної мережі індустріальних маршрутів може виступити як інструмент рефреймінгу периферійних територій у сучасному урбаністичному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kilper H. Governance of Urban Change : International Perspectives. The Case of IBA Emscher Park. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 2000.
2. Latz P. Landscape Park Duisburg-Nord : The metamorphosis of an industrial site into a landscape park. Berlin : Jovis Verlag, 2014.
3. Route der Industriekultur. Ruhr Tourismus GmbH. Essen, 2022. URL: <https://www.route-industriekultur.ruhr>
4. Писаревський І. І. Постіндустріальні ландшафти та урбаністичні трансформації в контексті розвитку індустріального туризму. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка : Географія*. 2021. № 2 (79). С. 25–33.